

nik. Dohodke VIII. činovnega razreda dosežejo vsi častniki po 16- do 20-letni službeni dobi. Izdatki bodo znašali na leto 3.000.000 kron. — Kdaj pride učiteljstvo do kruha?!

Nova vojaška bremena. Voja uprava namerava v najkrajšem času izvesti popolno reorganizacijo armade. Vojno ministrstvo ima že izdelan načrt, po katerem se dodajo sedanji redni vojski rezervne formacije, ki jih bodo tvorile čete druge kategorije, razdeljene v posebne rezervne divizije v področju vsakega vojnega zbora po ena (vseh skupaj 16), ki bi se v slučaju potrebe združile v 4 nove armadne zbore. Poleg tega pa bi se zvišalo prezenčno stanje stotnij, oziroma bataljonov. Sedanjo prezenčno stanje stotnij (92 mož) bi ostalo le pri 1126 stotnijah, dočim pa bi se, pri 506 stotnijah zvišalo na 120 mož, kar se je večinoma tudi že storilo. Voja uprava namerava baje ta organizacijski načrt predložiti delegacijam že v sedanjem zasedanju. Izdatki za to reorganizacijo so še neznani, a bodo zopet ogromni.

Učiteljski konvikt.

Velikodušen dar. Ljubljanska mestna občina je vsled sklepa občinskega sveta darovala »Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta 1000 K (tisoč kron). Za to velikodušno darilo se slavnemu občinskemu svetu najtopleje zahvaljuje odbor.

Kranjske vesti.

—r— **Iz seje deželnega šolskega sveta** (z dne 25. aprila 1914.) 1. Imenovani so: Sadar Mirko, učitelj v Postojni; Sepe Ljudmila, učiteljica v Polšniku; Jeretina Karel, učitelj v Domžalah; Podobnikar Pavel, nadučitelj v Rovtjah; Bajec Ljudmila, učiteljica v Vel. Laščah; Petrič Fr., učitelj v Ljubljani (III. m. deška šola); Sakotnik Angela, učiteljica na Savi; Ambrožič Josipina, učiteljica v Slavini; Vranič Terezija, učiteljica v Bohinjski Bistrici; Minkuš Avgust, uč.-vod. v Lešah; Zirc Pavla, učiteljica v Rudoflovem; Cepuder Marija, učiteljica v Papežih. — II. Premestite se: Česnik Karel nadučiteljem v Cerkljah na Dol.; Azman Leopold, učit.-vod. iz Zabnice učiteljem v Soderšici; Žgur Marija iz Trate v Radomlje na lastno željo. — III. Še enkrat se razpiše: Učiteljsko mesto v Črešnjevcu. — IV. Stalno se vpokoji: učiteljica Mikec Franciška iz Žužemberka. — V. Začasno se vpokojita: Zagorjan Marija v Št. Rupertu; Kral Marija v Hrušici. — VI. Razširi se: ljudska šola v Telčah na dva razreda. — VII. Ustanovi se posebni oddelek na ljudski šoli v Šmarjeti za oddaljene otroke, nova ljudska šola na Vrhu in potrdi privatna šola »Schulvereine« v Dragi. — Telovadba šolskih otrok pri »Sokolu« v Ribnici se ne dovoli. — Nerazdeljen dopoldanski pouk na mestnih ljubljanskih šolah se prične od 1. junija dalje. — Šolskim slugam na I. drž. gimnaziji se imenuje Schott Edward, dosedanji šolski sluga v Novem mestu. — Ministrstvo je dovolilo nadučiteljicam in ravnateljicam naslov »gospa«.

—r— **Ljudsko šolstvo.** Na mesto nadučitelja Jožefa Pleničarja, ki ima dopust v svrhu študij, je imenovana za suplentino v Kropi obs. učit. kandidatinja Antonija Azmanova. — Na mesto nadučitelja Julija Slapšaka, ki je na dopustu, je imenovana za suplentino v Radovljici prov. učiteljica Helena Potočnikova. — Na mesto učitelja Friderika Sadarja, ki je na dopustu v svrhu študij, je imenovana za suplentino v Koroški Beli učiteljica Franciška Rihteršičeva. — Na mesto učitelja Friderika Repovša, ki je v svrhu študij na dopustu, je imenovana bivša suplentinja v Sp. Idrji Melita Šivičeva za suplentino na deški šoli v Trzinu. — Zasilna šola v Stari Oselici se je opustila in otvorila s 15. aprilom ekskurendna šola, na kateri je poverjen pouk učitelju na enorazrednici v Trzinu Viljemu Zirkelbachu. — C. kr. okr. šol. svet za ljubljansko okolico je imenoval na mesto obolele učiteljice Marije Marinkove bivšo provizorično učiteljico v Mengšu Franciško Božičevo za suplentino na Vrhniki. — C. kr. okr. šol. svet v Kranju je imenoval na mesto obolele učiteljice Edvarda Vidica učiteljico Marijo Kasteličevno za suplentino na enorazrednici v Ratečah. — C. kr. okr. šolski svet v Radovljici je na mesto obolele učiteljice Hermine Sirnikove imenoval suplentino na ljudski šoli v Breznici. — Namestu učiteljice Elze Luschinove, ki je zaradi bolezni na dopustu, je za suplentko na mestni dekliški ljudski šoli v Ljubljani imenovana Marta Čretnikova.

—r— **Preizkušnja trtnih škropilnic in žveplalnikov** priredi Novomeška kmetijska podružnica v pondeljek, dne 11. maja, na kmetijski šoli na Grmu. Prične se s pre-

izkuševanjem strojev ob 8. uri zjutraj. Preizkušnja ima namen, da primerjamo delo raznih škropilnic in žveplalnikov in se prepričamo, katere bi bilo najboljše naročevati. Vsak vinogradnik ve iz lastne izkušnje, da je velik del uspeha pri škropljenju trt odvisen od dobre škropilnice. Preizkušale se bodo tudi drevesne škropilnice. Razne trdke so se že na vabilo podružnice odzvale in priglasile svoje stroje v preizkušnjo. Vabimo naše vinogradnike in tudi sadjarje, da se preizkušnje v velikem številu udeležijo in tako na lastne oči prepričajo o dobroti posameznih škropilnic in žveplalnikov.

—r— **Enodnevni čebelarji tečaj v Krtni pri Dobu** se vrši dne 10. maja t. l. v ondnotni šoli. Na tečaju predavata tovariša Fran Rojina in Ivan Schmeidek, oba priznana čebelarja-strokovnjaka.

—r— **Ženska podružnica Südmarke v Ljubljani** ima 405 članic, za 82 več kot lani.

—r— **Razpis učiteljskih služb.** V kranjskem šolskem okraju se v stalno nameščenje s pričetkom šolskega l. 1914/15. razpisujejo naslednja učna mesta: 1. nadučiteljsko mesto na dvorazredni, začasno s tremi razredi opremljeni ljudski šoli v Selcah; 2. nadučiteljsko mesto na dva razreda razširjeni ljudski šoli v Mavčičah; 3. po eno učno mesto in voditeljsko mesto na enorazrednih ljudskih šolah pri Sv. Ani pri Trzinu, na Senturški gori, v Podblici in v Zalem logu (z učnim mestom v Zalem logu je tudi združen ekskurendni pouk na Davci); 4. po eno učno mesto na dva razreda razširjenih ljudskih šolah v Mavčičah in na Olševku. Redno opremljene prošnje je predpisanim službenim potom vložiti pri c. kr. okr. šolskem svetu do 28. maja 1914. Prosilci, ki v kranjski javni učiteljski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državnozdravniškim izpričevalom dokazati, da so telesno popolnoma sposobni za šolsko službo.

Štajerske vesti.

—š— **»Zalungliste« — odbit napad na slovenski jezik.** Učiteljstvo štirirazrednice v Dobju je, dobivši samonemške »Zalungliste«, vrnilo te tiskovine davčnemu uradu v Kozje s sledečim utemeljevanjem: »V smislu določb člena XIX. državnega osnovnega zakona z dne 21. XII. l. 1867., držav. zak. broj 142. ima vsak narod nedotakljivo pravico svojo narodnost in svoj jezik čuvati in gojiti, zato si hoče podpisano učiteljstvo kot člen slovenskega naroda, svoj slovenski jezik čuvati s tem, da odklanja podpise na priloženih jezikovno nezakonitih samonemških »Zalunglisteh« in zahteva, naj se mu nakazuje plača na priloženih pobotnicah, ki so utemeljene v svoječasno nam izročeni dekreti za nakazanje naših plač. Ako pa so kateri višji oziri merodajni, naj bi se nam plača nakazovala namesto po pobotnicah po izplačilnih polah, potem se nam morajo v smislu zgoraj imenovanega zakona predložiti v podpis slovenske tiskovine.« — C. kr. davčni urad v Kozju je na to učiteljstvu nakazal in izplačal vso plačo za mesec majnik 1914 po kolkovanih pobotnicah ter ni več vrnil zavrnjenih »Zalunglisteh«.

—š— **Učeljska imenovanja.** Deželni šolski svet je imenoval definitivnega učitelja v Makolah Božidarja Gselmana za definitivnega učitelja v Petrovčah, suplentta Franca Safariča v Vučji vasi za definitivnega učitelja istotam; definitivno je nastavljal nadalje Ivana Živka v Studenicih in Cirilo Delejevo pri Novi Štiti.

—š— **Iz Laškega trga** pišejo »Slovenskemu Narodu«: »Na tukajšnje slovensko šolo je prišla za učiteljico nemškutarica Friderika Zechner iz Dobove pri Brežicah. Štajerski deželni šolski svet je s tem imenovanjem znova pokazal, kako zelo omalovažuje narodne zahteve spodnještajerskih Slovencev. Spodnještajerski Nemci stoji na stališču, da ne sme na nobeni nemški šoli poučevati slovenska učna oseba. — Temu stališču je dalo še nedavno nemško politično društvo v Mariboru jasnega izraza. In temu stališču se je pridružil tudi štajer. šolski svet, ko je n. pr. popolnoma prezrlo terno ormoškega okrajnega šolskega sveta glede nadučiteljskega mesta in imenoval izven terne okr. šolskega sveta Nemca za nadučitelja, češ, da nikakor ne more biti Slovenec na takem zavodu nadučitelj. Radovedni smo, kako se bo obnašal štajerski deželni šolski svet glede nadučiteljskega mesta na ptujski okoliški šoli? Kar velja za nemško šolo v Ormožu, mora veljati tudi za slovensko šolo v Ptuj. In isto bi moralo veljati tudi za Laški trg. Tam kakor v Ptuj in Slov. Bistrici, kjer gre istotako za imenovanje ene učne osebe na slovenski šoli, je okr. šolski svet zaradi zastarelih volilnih privilegijev v okrajnih zastopih nemškutarski. On ne reprezentira večine prebivalstva v okraju, da deželni šolski svet ga vpoštevaj

drugače kot to dela pri slovenskih okrajnih šolskih svetih. To je očitna pristranost in postopanje v škodo slovenskega šolstva ter prebivalstva; proti takemu postopanju je treba kar najostreje protestirati.«

—š— **Enakopravnost.** Iz Celja poročajo: Na celjski meščanski šoli križijo nemški učenci »Heil«, ko gredo iz telovadnice, slovenski učenci pa še govoriti slovenski ne smejo. — Enakopravnost!

—š— **Celje.** Ravnatelj na deželni meščanski šoli v Celju, Anton Paul, stopi s tem šolskim letom v pokoj.

—š— **Iz Celja** poročajo, da je na obrtni šoli prepovedano slovensko govoriti. Najbrže zato, ker je šola nemška, učenci pa nismo.

—š— **Odlične nemške gospe na čelu Šulvereinskega gibanja.** Za predsednico ženske podružnice Šulvereina v Gradcu je izvoljena grofica Roza Attems, soproga deželnega glavarja. On daruje vsako leto 500 K Šulvereinu. Ostale odbornice, večinoma članice najodličnejših nemških rodov in v Gradcu, so se zavezale vplačati letno 50—100 K kot članarino.

Goriške vesti.

Dr. Anton Dermota.

Iz Gorice poročajo: V nedeljo ob pol petih popoldne je umrl v Gorici odlični slovenski publicist, odvetnik dr. Anton Dermota. Pokojnik je bil pristaša socialno-demokratske stranke, a je bil obenem tudi zaveden Slovenec, posebno v zadnjem času je krepko podpiral naša društva in bil tudi član naših prvih narodnih društev. Svoje narodno naziranje je tudi uveljavljal v socialno-demokratski stranki ter bil na čelu ljudi, ki so hoteli tudi med socialnimi demokrati razširiti narodno zavestnost. Svoječasno je bil dr. Anton Dermota urednik »Naših Zapiskov« in njegovi uvodniki so zbujali splošno pozornost. Kot urednik »Naših Zapiskov« je uvedel v svoj list stalna poročila o šolstvu in o gibanju učiteljstva. Ti referati so bili strogo stvarni in objektivni, izpričevali so ljubezen urednikovo do naprednega slovenskega učiteljstva in umevanje njega dela, boj in naporov. Ko je dr. Dermota odložil uredništvo, se je dotedanje stališče »Naših Zapiskov« temeljito izpreobrnilo — na slabšo stran. — Bil je tudi precej časa dopisnik za »Slovansky Prehled«, kjer je priobčl celotno vrsto zanimivih člankov. Dr. Anton Dermota je bil med prvimi slovenskimi dijaki, ki so ustanovili slovensko dijaško kolonijo v Pragi. Plod njegovega bivanja v Pragi je njegov prevod »Magdalene« in pa brošura »Kaj hočemo«, pri kateri je sodeloval poleg dr. Lončarja. Vpliv te brošure je bil povsod velik, posebno ugoden pa je bil pri mladini, kjer je ustvaril podlago za poznejšo narodno-radikalno strujo. Dr. Dermotova in dr. Lončarjeva zasluga je tudi, da smo se seznanili z naziranjem čeških realistov in da smo spoznali njih najodličnejšega pesnika Macherja. — Dr. Dermota je bil šele 38 let star. Temeljita naobrazba, neomahljivost in njegova znana osebnost prijaznost mu je zagotovila odlično mesto med goriškimi Slovenci. Žal, da je prezgodnja smrt končala delovanje mladega doktorja, ki ga bodo goriški Slovenci gotovo pogrešali. Blag in časten spomin ljubeznivemu in simpatičnemu dr. Antonu Dermoti!

—g— **Deželna vinska pokušnja.** Po vodom IX. avstrijskega vinorejskega kongresa, ki se vrši od 5. do 13. septembra 1914, se priredi v Gorici poleg razstave strojev in priprav za vinarstvo pokušnja goriških vin. — Namen te pokušnje je, da se seznanijo vinarski veščaki in vinski trgovci z našimi vini in da se s tem pospeši prodaja. Obenem pa ima pokušnja tudi namen, nuditi domačim vinogradnikom, da se seznanijo v preizkuševanju vin in da se zbudi med njimi nekaka konkurenca v pravilnem kletarstvu. — V ta namen se obrača podpisani odbor do naših vinogradnikov, da se v čim večjem številu udeležijo te pokušnje z določilanjem vina lastnega pridelka. — Od vsakega vzorca naj se vpošlje vsaj po 6 steklenic, držičih 1/10 l vina. Ena teh steklenic se uporabi za predpokušnjo, ena za kemično preiskavo, ki se izvrši brezplačno, ena za pokušnjo preizkuševalne komisije, ostale pa za pokušnjo udeležnikov vinarskega kongresa in domačih vinogradnikov, ki pridejo k pokušnji. — Pri določilanju vina naj se pazi na to, da bo belo vino v takozvanih renskih steklenicah, črno v bordosteklenicah. Odbor da vinogradnikom take steklenice kakor tudi zamaške brezplačno na razpolago. — Za najboljša vina se bodo delila razna priznanja in darila. — Kdor hoče svoje vino vpslati na razstavo, naj javi to do konca maja t. l. predsedništvu IX. vinorejskega kongresa v Gorici (deželni dvorec). — Odbor odpošlje svojedobno sam po vino.

— Za dobo razstave se dajo razstavljal, cem tudi kioski na razpolago, v katerih morejo svoje vino razprodajati. Koliko bo znašala najemščina za kioske, določi razstavni odsek.

—g— **Učiteljska vest.** M. Jugova iz Oseka je dobila zaradi bolezni enmesečni dopust. — Dopust je dobil nadučitelj šenferjanski L. Likar, in sicer do konca leta.

—g— **Pravico javnosti** je dobila dekliška šola za ženska ročna dela, ki jo je ustanovila Elisa Frinta v Gorici.

—g— **Tatovi v šoli.** V Ronkah so ndrli tatovi v šolsko poslopje in odnesli šolskemu slugi suknjo, črevlje, uro in nekaj drobnih stvari. Vrednost ukradenega blaga znaša kakih 100 K.

Tržaške vesti.

—t— **Iz govora dr. Wilfana.** Na seji občinskega sveta tržaškega dne 1. aprila t. l. je v razpravi o poročilu in predlogih finančnega odseka za konsolidiranje višjega dolga za najetjem posojila 42 milijonov kron govoril tudi dr. Wilfan. Iz njegovega govora, ki ga v svoji zadnji nedeljski številki objavlja »Edinost«, posnemamo te stavke, značilne za tržaško mestno upravo: »Edino polje, kjer znate trošiti tudi mnogo v malo mesecih, zidajoč grandiozna šolska poslopja, edino polje, kjer to znate storiti, je polje narodne politike v vso korist italijanskemu prebivalstvu proti slovenskemu. Tam pač, kadar eden ali drugi član šolskega odseka zna prikazati nujno potrebnost kakšnega liceja, kakšnega gimnazija, kakšne realne ali drugačne šole za italijansko prebivalstvo, o, tam pač znate hitro delati projekte in znate tudi začeti zidati, ne da bi niti počakali odboritve proračuna. To znate delati. Pa celo, kjer bi se delovanje občine v tem oziru imelo v prvi vrsti pokazati, kar se namreč tiče ljudskih šol, tam znate celo zanemarjati svoje dolžnosti na škodo italijanskega prebivalstva (zaradi srednjih in podobnih šol).«

—t— **Šola za pomorske strojnike.** »Piccolo« prinaša novico, da je dobil dr. Pitacco od ministrskega predsednika grofa Stürgkha ter od ministra za javna dela Trinke obvestilo, da namerava vlada s šolskim letom 1914/15. v Trstu ustanoviti šolo za pomorske strojnike, ako da mestna občina na razpolago potrebn prostor. Novo šolo mislijo nekako združiti z že obstoječo obrtno šolo. Pomorski strojniki zahtevajo to šolo že nekaj let. V mesecu marcu so sklenili pomorski strojniki štrajkati, ako še ne bi ugodili njihovi želji.

—t— **Pouk pod milim nebom.** Na Kolonji blizu Trsta se je otvorila s 1. majem prva šola pod milim nebom. Otvorjena bosta dva I. razreda, in sicer en deški in en dekliški. To šolo bodo obiskovali otroci bolj slabotnega zdravja.

Istrske vesti.

—i— **Slovenska šola v Kopru.** Znano je, da je bila s premestitvijo učiteljskega iz Kopra v Gorico opuščena tudi slovenska ljudska šola, ki je bila spojena z omenjenim učnim zavodom. Sedaj vzdržuje v Kopru svojo ljudsko šolo Ciril in Metodova družba. Ker je slovenskih otrok v Kopru vendar več, bi bilo nujno potrebno, da se ta šola popolnoma podrži. Ker imajo zlasti slovenski pazniki koprške kaznilnice veliko šoloobveznih otrok, se tudi justično ministrstvo za zadevo zani. Največji nasprotnik slovenske šole v Kopru je poreški deželni odbor, ki se rajši zavzema za nemško ljudsko šolo v Kopru. Ministrstvo za uk in bogočastje vendar še ni zadevo rešilo. Upajmo, da bo ugodilo našim zahtevam, ker so nujne in opravilne.

—i— **Sole v poreškem okraju.** Iz poročila okrajnega šolskega sveta poreškega posnemamo, da je bilo v poreškem okraju koncem 1913. leta 38 javnih ljudskih šol s 86 razredi. Od teh šol je bilo 31 z italijanskim, 4 s hrvatskim in 3 z italijansko-hrvatskim učnim jezikom. Od 24 zasebnih šol jih je 13 s pravico javnosti, 10 jih je z italijanskim in 14 s hrvatskim učnim jezikom. Šoloobveznih otrok je bilo 11.066, in sicer 5543 dečkov in 5523 deklic. V javne šole je pohajalo 3011 dečkov in 2768 deklic, v privatne pa 1167 dečkov in 1025 deklic. Nobenega pouka ni uživalo, ker ni potrebnih šol — 1099 dečkov in 1528 deklic. Seveda so to hrvatski otroci! Šola je obiskovalo 76,5 odstotkov šoloobveznih otrok nasproti 75 odstotkov leta 1912. Poučevalo je skupno 166 učnih oseb. — Tistih otrok, ki ne uživajo niti elementarnega pouka, je pač preveliko. In če pomislimo, da so ti otroci hrvatske narodnosti, precej vem, kako režejo v Istri — kruh pravice!

—i— **Za ravnatelja na moškem učiteljsku v Kopru** je imenovan Pij Babuder, profesor na istem zavodu.